

1. Белей Л. Українські імена колись і тепер. Київ : Темпора, 2010. 128 с.
2. Крупеньова Т. Функції власних назв у драматичних творах Лесі Українки: монографія, Одеса, 2004. 160 с.
3. Павелко С. Неофіційні жіночі найменування в антропонімії Гуцульщини. Записки з ономастики. 2002. №6. С. 50-62
4. Пузік. В. Мисливці за щастям. Харків: Vivat. 2024. 202 С.
5. Форманова С. Антропонімія у романі «Записки Кирпатого Мефістофеля» В. В. Винниченка. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. 2016. С. 304-314.

Савка Олена,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;
Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент
Бачинська Галина Василівна

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОМОНІМІВ У РОМАНІ МИРОСЛАВА ЛАЮКА «БАХМУТ»

Мова художніх творів займає одне з надзвичайно важливих місць у сучасній мовознавчій науці. Вона становить поєднання багатьох виражальних засобів, серед яких помітне місце займають власні назви. Всі оніми у художніх творах мають тісний зв'язок із зображуванним. Вони є волевиявленням автора і визначаються художнім домислом письменника. Вивчення власних назв у творчості окремих письменників займається спеціальна наука - літературна ономастика. Основне її призначення - це дослідження функціонування онімів, їхньої ролі у побудові образів, відображення творчого мислення автора, створення художньої реальності.

Питаннями літературної ономастики в різні часи займалися Ю. Карпенко, Г. Мельник, Н. Колесник, А. Вегеш, М. Максимюк, Л. Кравченко, Г. Лукаш, В. Неклесова та ін. Праці цих та інших науковців заклали методологічну базу для розвитку поетонімії.

Мирослав Лаюк – сучасний український митець, що поєднує літературну творчість, документування війни та викладацьку діяльність у Києво-Могилянській академії. Він автор романів та поетичних книг, а саме: «Осоте!», «Баборня», «Залізна вода» та ін.

Книга «Бахмут» Мирослава Лаюка – це історії про побут війни, про те, чому військові роблять манікюр і як з'являються позивні, про непоправні втрати, історію Бахмута та феномен пам'яті й забуття.

«Поєднуючи поетичну майстерність з ретельною воєнною документалістикою, Мирослав Лаюк підсвічує деталі, образи, людей війни так, як

здатен тільки поет. Він перевідкриває Україну для читача, пробуджуючи любов до забутих.» [4, с.254]

На думку Євгена Малолетка, фотокореспондент Associated Press, лауреат Пулітцерівської премії: «У кожного, хто бере участь у війні, свій шлях. Дуже часто він проходить бездоріжжям і асфальтом, перебитим ямами. Мирославу вдалося зібрати та показати всю болючість історії кожного з його героїв. Завдяки таким книжкам, як ця, про титанічні зусилля українських військових дізнаються цілі покоління.» [4, с.254]

Мета статті - проаналізувати власні назви у творі «Бахмут» Мирослава Лаюка, з'ясувати їх функції.

Для розкриття характерів персонажів, їхньої долі та зв'язку з історичним контекстом автор часто використовує антропоніми. У творі "Бахмут" Мирослава Лаюка власні імена є своєрідними орієнтирами, що дозволяють зануритися в особисту історію кожного героя війни.

На думку літературознавців, Лаюк не просто описує хроніку подій, а надає їм особливого змісту завдяки поєднанню документальної точності з поетичним баченням. Імена, прізвища та позивні у творі - це не просто слова, а ключові елементи, які перетворюють сухі факти на живі людські історії. Позивні, зокрема, відіграють особливу роль у формуванні воєнного середовища, оскільки відображають риси характеру, особистий досвід або навіть долю тих, хто їх носить.

Особливу увагу автор приділяє ролі антропонімів у відродженні пам'яті про тих, кого війна могла стерти з національної історії. Через імена, прізвища та позивні героїв він ніби повертає їх у свідомість суспільства, формуючи не лише образи окремих людей, а й загальну картину боротьби за Україну.

Важливо зазначити, що всі персонажі у творі - це реальні люди, а події, описані в романі, відбувалися насправді. Це додає тексту ще більшої глибини та значущості, адже читач стикається не з вигаданими образами, а з долями тих, хто пройшов крізь жахіття війни.

Таким чином, аналіз антропонімів у романі "Бахмут" є важливим, адже вони зберігають пам'ять про людей, які зробили неоціненний внесок у боротьбу за Україну.

Вказівкою на реальні події є використання реальних імен, які є не лише ідентифікаторами персонажів, а й символами певних ідей, відображенням національного характеру, внутрішнього стану героя. Автор використовує давньослов'янські особові імена: *Мирослав, Богдан, В'ячеслав, Володимир, Богдан, Ярослав*. Характерною рисою є те, що християнські імена часто вживаються у творі

у зменшено - пестливому значенні: *Коля, Вовочка, Діма, Паша, Саша*. На нашу думку, це є не просто стилістичним прийомом, а швидше психологічним інструментом, який автор використовує для підсилення атмосфери спілкування. Такі форми імен часто асоціюються з домом, дитинством, любов'ю. Вони є відлунням мирного життя, які військові носять у собі, навіть коли опиняються в епіцентрі жорстокості.

Жіночі імена автор використовує значно рідше ніж чоловічі, але це загальнозрозумілий факт. Твір про війну, де переважають чоловіки. Жіночі імена Мирослав Лаюк подає як символ любові, спокою, дому. Їх незначна кількість робить ім'я більш значущим, майже сакральними. Вони найчастіше з'являються у спогадах, думках, у листах чи розмовах. Найуживанішими є імена : *Наталя, Шура, Яна, Ірина, Ольга, Ніка, Вікторія, Мілана, Аліна, Катя*. З твору ми розуміємо, що автор реалістично зображує сучасну війну, де жінки також присутні.

Серед великої сукупності власних назв людей значну роль відіграють позивні.

Як зазначає сам автор книги «Бахмут»: «Позивний - це маскування та відсутність персональних даних, коли прослуховує ворог».[4, с.198].

Мирослав Лаюк у романі зауважує:«У підрозділі не може бути двох людей з однаковими позивними. Позивні - щоб робити комунікацію чіткішою. Також позивні зазвичай коротші за ім'я (а до декого доводилось би ще й на по батькові). Але ще - позивні часто дотепні, вигадливі, це можливість вибрати у своїй ідентичності найголовніше або сконденсувати цю тожсамість, унікальність, я — до кількох букв.

Кажуть, ця традиція іде від Запорізької Січі, потім вона відродилася на Майдані, з'явилася в добровольчих підрозділах під час АТО і перейшла в сьогодні.» [4, с.198].

«Позивні обирають або отримують. Зазвичай від назви рід-ного міста, від імені, від професії, від країни, яку кинув, щоб вступити в ЗСУ, від імені улюбленого спортсмена чи виду спорту, через вчинок, яким людина запам'яталася тощо.

Однак часто це цілі сюжети.» [4, с. 199]

Унаслідок аналізу виокремлено такі групи позивних:

1. Псевдоніми-прізвища на честь історичних постатей, діячів мистецтв : *Маестро*: «*Олег грає на багатьох інструментах і співає він тенор, тому в нього позивний Маестро.*» [4, с. 54.]. *Скіф*: «*Скіфи — наше войовниче плем'я, яке перемогало.*» [4, с. 200]

2. Пов'язаний за видом діяльності: *Крьосний* : «*Це з криміналом не пов'язано, просто багатьох людей похрестив. Останнє таїнство відбулося місяць тому.*» [4, с. 54]; *Сокар*: «*...працював колись на однойменній заправці*» [4, с. 103]; *Салют*: «*Не пам'ятаю, як цей позивний з'явився. Але він наближений до того, що я роблю — займаюся артилерією.*» [4, с. 200].

3. Зовнішні риси демонструють назви: *Шрам*: «*...отримав ще у 2014 році після поранення: «Я був на блокпосту, тоді служив ще у 80-й бригаді. У перший день, як тільки заїхали, був обстріл. А на другий день ми якраз собі готували їсти, як почався обстріл, заховалися. І, виходить, один снаряд прилетів якраз по дорозі. Я почув, що хтось закричав, вийшов, побачив, що мого водія БТРа поранило. Я підбіг, а в нього там таке доволі серйозне поранення. У плечі осколок, плюс осколок по діагоналі від нижньої щелепи до лівого ока, перебило нижню щелепу, щока вся розірвана, відірвало частково ніс, він висів... Тоді у взводі не було медиків, тільки щось схоже на санітарів. Ну, і той санітар нічого не міг зробити. І тоді я сам надав допомогу. А вже як поверталися назад, бо це сталося, може, метрів за 30 від мене, ззаду був ще один прильот. Я впав, зачепило шию. Кров. Думаю: "Якщо мене вже зачепило, то сам собі нічого не зроблю". Я сів, почекав десь дві хвилини. Ніби все нормально, свідомості не втрачаю, руки не холодні. Дістав аптечку і почав себе перемотувати. Тоді вже прибіг мій санітар з іншого бліндажа. Мене тоді забрали й повезли на Щастя до госпіталю. Там сказали, що два міліметри не вистачило до сонної артерії. Після того помінявся і позивний (попередній? - нічого цікавого). Ось у мене на шиї шрам*" [4, с. 200]; *Циганка*: "бо чорнява" [4, с. 200].

4. Позивні обирали на основі асоціацій, які відображали схожість людини з рисами тієї чи іншої тварини: *Бізон*: «*Бо я немаленької статури й завжди бороду ношу. А раз під час обстрілу в мене влучив осколок і лише шкіру на руці подряпав. Хлопці кажуть: груба шкура - сто відсотків бізон*" [4, с. 199]; *Собака*: «*Бо кусаюся больно.*» [4, с. 200]

5. Від прізвища: *Гриб*: «*Бо прізвище Глива.*» [4, с. 200]; *Сивий* : " *Бо колишній командир роти був Сивий. І я замість нього став командиром роти.*" [4, с. 200].

6. Частина позивних належить до групи, утвореної на основі етнонімів, які відображають приналежність до певної території або району. Наприклад: *Солома*: «*Бо я з Солом'янського району Києва.*» [4, с. 200]

7. У контексті гендерного аспекту домінуюче значення мають позивні, що належать до чоловічих іменувань. Проте, хоча це трапляється рідше, серед великого розмаїття таких назв можна знайти й ті, що мають жіночу форму. Наприклад: *Мальва*, *Ромашка* "Бо люблю ромашки" [4, с. 200].

Роль власних назв у творі " Бахмут" - неперевершена. Вони є потужними носіями змісту твору, формують українську ідентичність, передають атмосферу військових дій та реальність зображуваного.

Список використаної літератури

1. Белей Л. Українські імена колись і тепер. Київ : Темпора, 2010. 128 с.
2. Карпенко О. Про літературну ономастику та її функціональне навантаження. Записки з ономастики: Астропринт, 2000. С. 60-79.
3. Карпенко О., Серебрякова. В. Функції поет онімів у фентезійній прозі. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. 2016. С. 147-154.
4. Лаюк. М. Бахмут. Київ: ТОВ «УКРАЇНЕР». 2024. 245с.
5. Скрипник Л., Дзятківська Н. Власні імена людей: слов.-довід. НАН України, Ін-т мовознав ім. О. О. Потебні. 2-те вид., випр. і доп. Київ: Наук. думка, 1996. 334 с.

Мирослава Сембай,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка;
Науковий керівник: доктор філософії, викладач
Матвеева Наталія Романівна

ЖАНР КОМЕНТАРЯ В СУЧАСНОМУ ІНТЕРНЕТ-СПІЛКУВАННІ

Інтернет став важливим ресурсом сучасного суспільства, змінюючи світосприйняття людей і надаючи нові комунікативні можливості. Сьогодні навіть старше покоління активно використовує цифрові технології для спілкування, роботи та розваг. У цьому контексті соціальні мережі, як-от Instagram, Facebook та Viber, стали основою онлайн-комунікації, дозволяючи обмінюватися інформацією та знаходити однодумців.

Значущість соціальних мереж зумовлює інтерес науковців до їх мовних особливостей. Зокрема, жанр коментаря в Instagram привертає увагу як новий **об'єкт дослідження**, що впливає на розвиток української літературної мови. **Мета роботи** – виявити мовні особливості коментарів до блогерських постів. **Наукова новизна** полягає в аналізі коментаря як жанру мережевого спілкування.

Масова комунікація в інтернет-просторі забезпечує блискавичний зв'язок між користувачами. За словами М. Н. Єніна, вона є соціальним процесом поширення інформації на великі аудиторії через медіа (преса, радіо, телебачення, інтернет) [8, с. 1]. Соціальні мережі значно полегшили обмін ідеями, створивши нові можливості для комунікації та самовираження. Л. А. Дідик у своїй праці